

Sivistysvaliokunnalle
Viite: VNS 3/2026 vp

VNS 3/2026 vp Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2027–2030

Arene kiittää mahdollisuudesta lausua julkisen talouden suunnitelmasta ja tekee sen pyynnön mukaisesti sivistysvaliokunnan toimialan näkökulmasta.

Suomen julkinen talouden tilanne vaatii viisaita päätöksiä

Selonteossa kerrotaan Suomen julkisen talouden tilanteesta seuraavasti: ”Julkisen talouden tulojen ja menojen välinen pysyvä epätasapaino uhkaa kasvattaa velkaantumisen hallitsemattomaksi.”

Ammattikorkeakouluja edustava Arene muistuttaa, että **koulutus- ja osaamistason nosto ovat keskeisiä talouskasvun ja tuottavuuden kasvun lähteitä.**

Arene pitää tärkeänä Suomen tavoitetta nostaa T&K-rahoituslain mukaisesti tutkimus- ja kehittämistoiminnan julkista rahoitusta. Tutkimus- ja kehittämispäätösten kasvattamisen hyöty ei kuitenkaan pääse täydellä teholla realisoitumaan ja tuottamaan Suomelle talouskasvua, ellei samalla huolehdita osaajien saatavuudesta ja laadukkaasta opetuksesta, jota suomalaiset ammattikorkeakoulut antavat joka puolella Suomea.

Pysyvä perusrahoitus olisi kaikkien etu

Korkeakoulujen pitkäjänteisen työn kannalta huolestuttavaa on jo usean hallituksen toimet, joilla pysyvää perusrahoitusta leikataan ja se korvataan määräaikaistaloudella ja kohdennetuilla rahoituserillä.

Korkeakoulujen perusrahoitusta leikataan nyt useana peräkkäisenä vuotena. Perusrahoitusta on leikattu 30 miljoonaa euroa vuonna 2026 ja leikataan 20 miljoonaa euroa vuonna 2027. Vuoden 2028 yhteensä 15 miljoonan euron leikkaus jää pysyväksi perusrahoituksen tason alennukseksi, eli korkeakouluilta leikataan perusrahoitusta 15 miljoonaa euroa vuosittain vuodesta 2028 alkaen.

Tämä tarkoittaa, että korkeakoulujen perusrahoitus tulee laskemaan pysyvästi lähes 115 miljoonalla eurolla vuoteen 2028 mennessä.

Ammattikorkeakoulujen reaalin perusrahoitus on laskenut vuodesta 2011 yli 200 miljoonalla eurolla, ja samaan aikaan niille asetetut tutkintotavoitteet ovat lähes kaksinkertaistuneet. Ammattikorkeakoulujen tehtäviä onkin koko niiden olemassaolon ajan jatkuvasti kasvatettu ja tavoitteita muutettu kunnianhimoisemmiksi.

Korkeakoulujen näkökulmasta yksi valtiotalouden kehyskausi on lyhyt aika, ja kokonaiskuva korkeakoulutuksen resursseista helposti häviää.

Korkeakoulut saavat rahoituksensa tulosperustaisen rahoitusmallin kautta jälkikäteen. Mallissa merkittävien rahoituksen jakokriteerit ovat suoritetut tutkinnot. Koulutus ja sen kehittäminen ovat kuitenkin pitkäjänteistä työtä.

100 miljoonan euron kertaluonteinen rahoituslisä uusiin aloituspaikkoihin sekä opintotutkimukseen korkeakouluissa on panostus, josta kiitämme. Suuressa kuvassa

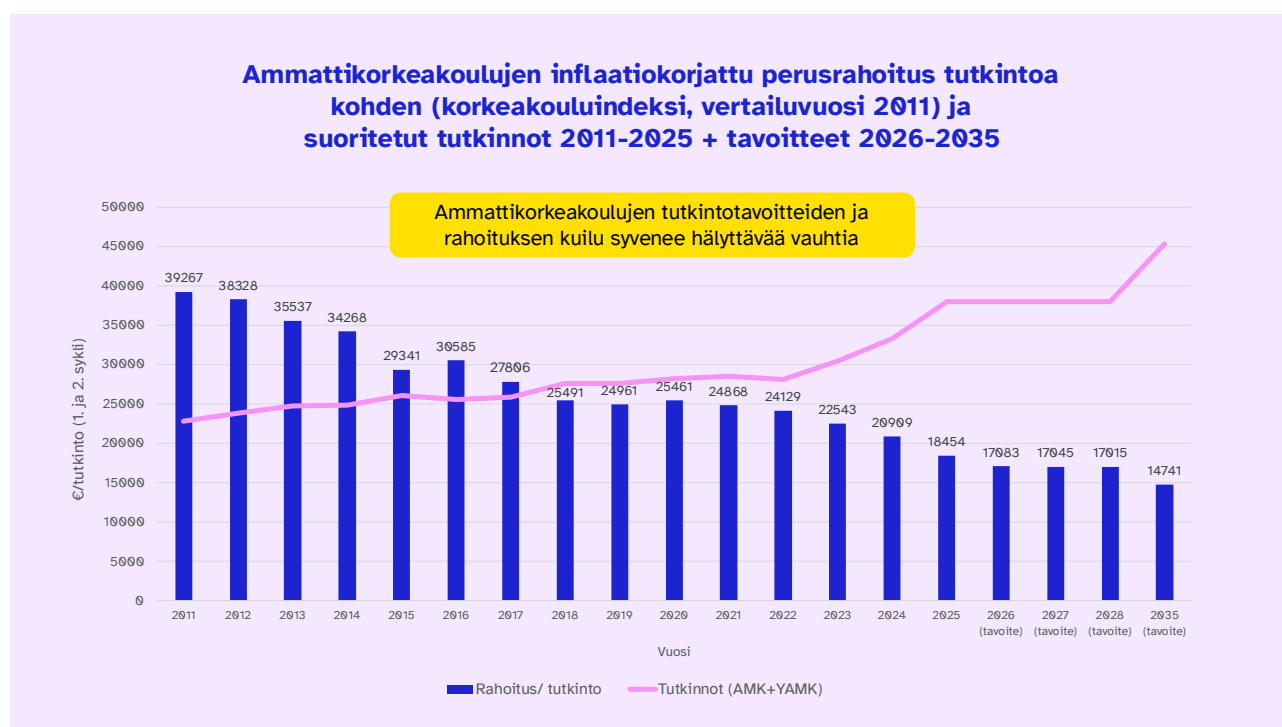
kertaluonteisten lisäyksien sijasta tarvitaan kuitenkin nimenomaan perusrahoitusta, jotta voimme Suomessa päästä tavoittelemamme korkeakoulutettujen määrän lisäämiseen.

Perusrahoituksen ennakoimattomuus voi johtaa siihen, että kansallinen tavoitteemme korkeakoulutettujen määrän nostamisesta ei toteudu toivotulla nopeudella.

Perusrahoituksesta leikkaaminen tarkoittaa myös, että ammattikorkeakoulujen on tuotettava tutkintoja koko ajan pienenevällä summalla per tutkinto (ks. kuva).

Vuosittaisten muutosten ja leikkausten sijaan vakaalla perusrahoituksella ammattikorkeakouluille annettaisiin rauha kehittyä, kehittää ja toimia mahdollisimman vakaasti.

Kuva 1: Ammattikorkeakoulujen inflaatiokorjattu perusrahoitus tutkintoa kohden suoritetut tutkinnot 2011-2025 + tavoitteet 2026-2035

Ammattikorkeakoulujen T&K-rahoituksesta

Selonteossa mainitaan: ”Suomen tavoitteena on nostaa tutkimus- ja kehittämismenot neljään prosenttiin suhteessa bruttokansantuotteeseen vuoteen 2030 mennessä.”

Arene kiittää sitoutumista julkisen talouden suunnitelmassa T&K-rahoituslain mukaiseen tutkimus- ja kehittämistoiminnan julkisen rahoituksen nostoon.

Ammattikorkeakoulut ovat kehittäneet TKI-toimintaansa merkittävästi viimeisen vuosikymmenen aikana. Pelkkä hankeraha ei tähän kuitenkaan riitä. Arene kiittääkin erityisesti päätöstä kohdentaa T&K-rahoituslain mukaista rahoitusta korkeakoulujen perusrahoitukseen. Ammattikorkeakoulujen T&K-toiminnan vahvistamiseen valtio kohdistaa 10 miljoonaa euroa vuonna 2026 ja 15 miljoonaa euroa vuodesta 2027 lähtien.

Suhteutettuna muuhun T&K- rahoituslain kokonaisrahoitukseen sekä ammattikorkeakoulujen lakisääteisiin T&K-tehtäviin, T&K-panostus ammattikorkeakoulujen perusrahoitukseen tulisi

kuitenkin olla huomattavasti suurempaa, sillä ammattikorkeakoulut ovat merkittäviä toimijoita Suomen kasvun ja elinvoiman vauhdittamisessa.

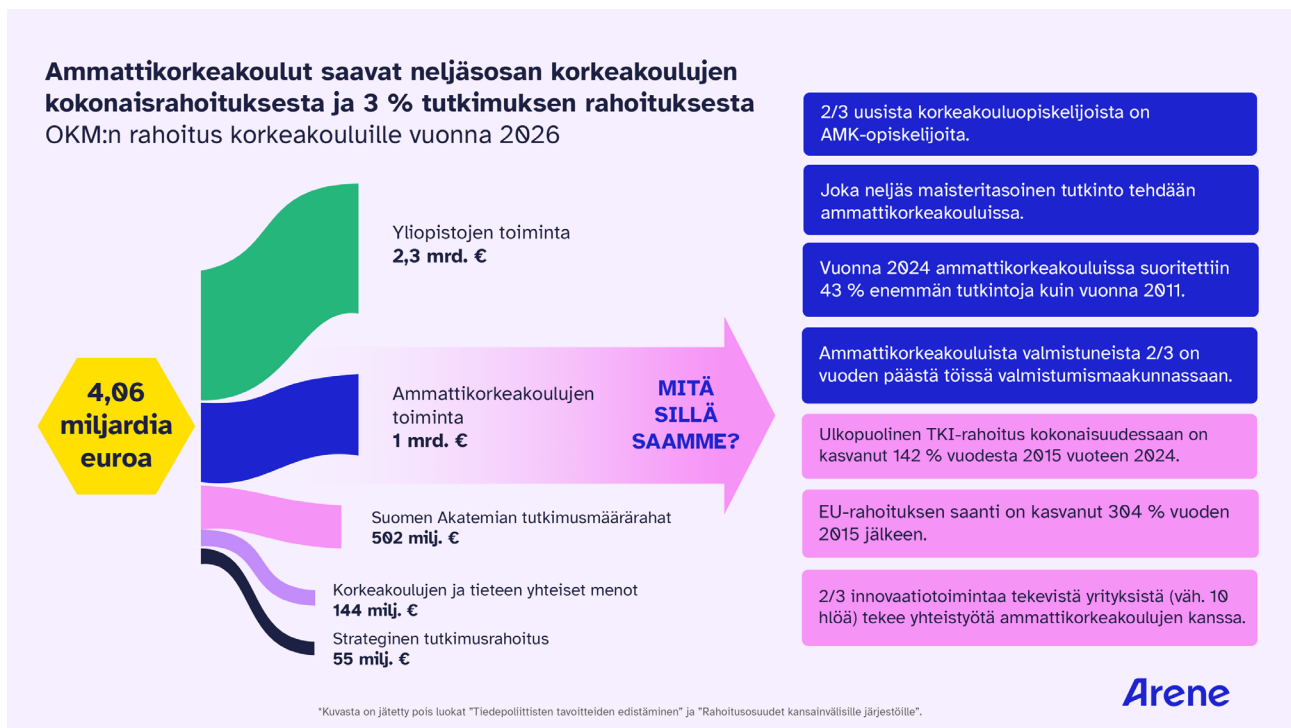
OKM:n korkeakoulujen kokonaisrahoituksesta ammattikorkeakoulut saavat neljäsosan

Selonteossa todetaan: ”Opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokan määrärahataso on kehyskaudella keskimäärin n. 9,0 mrd. euroa. Kehyskauden alussa määrärahoista 45 % kohdistuu korkeakoulutukseen ja tutkimukseen.”

Edellä mainittu 45 % tarkoittaa noin 4,06 miljardia euroa (eli 4060 miljoonaa euroa). Tästä rahoituksesta ammattikorkeakoulut saavat neljäsosan ja tutkimusrahoituksesta vain noin kolme prosenttia (ks. kuva).

Tästä huolimatta ammattikorkeakoulut ovat onnistuneet kasvattamaan ulkopuolista tutkimusrahoitusta 142 % vuosina 2015–2023.

Kuva x: Ammattikorkeakoulut saavat ¼ korkeakoulujen kokonaisrahoituksesta ja 3 % tutkimuksen rahoituksesta (OKM:n rahoitus korkeakouluille vuonna 2026)

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry

Jari Multsilta
puheenjohtaja

Anna Välimaa
va. Toiminnanjohtaja